

Eerder hebben wij enkele voorbeelden gegeven van de winsten die in Indië konden worden gemaakt: het Cultuurstelsel deed de Nederlandse staat bedragen toevloeien tot een totaal van ruim f 800 mln, de gouvernementssuikercultures stelden menige eigenaar van een suikercontract in staat, in luttele jaren een fortuin te verwerven, en de Billiton Maatschappij maakte van 1860 af in dertig jaar tijds met een kapitaal dat van f 5 mln tot f 1 mln kon worden gereduceerd, ruim f 54 mln zuivere winst.

Hoeveel was in totaal aan Nederlands en ander buitenlands kapitaal in Indië belegd en hoeveel winst hebben die beleggingen opgeleverd?

Tot in het begin van deze eeuw deden daaromtrent in Nederland slechts wilde schattingen de ronde waarin over het algemeen Indië's betekenis voor de Nederlandse economie veel te hoog werd gesteld. Zo werd in 1914 in een brochure met de veelzeggende titel *Indië verloren, rampspoed geboren* beweerd dat bijna de helft van het Nederlands nationaal vermogen in Indië was belegd – in werkelijkheid, zo constateerden latere onderzoekers die beter cijfermateriaal tot hun beschikking hadden, was dat slechts met een-vijfde tot een-zesde het geval. Volgens dat betere cijfermateriaal was in '38 van een nationaal vermogen van ca. f 22 miljard, f 4 miljard in Indië belegd, leningen van de Indische overheid daarbij inbegrepen. Die leningen beliepen toen f 1,3 miljard en die schuld was voor ca. vier-vijfde in Nederlandse handen.

In het bedrijfsleven was volgens schatting door Nederlanders en niet-Nederlanders ca. f 4 miljard belegd: f 3 miljard aan Nederlands kapitaal, f 1 miljard aan niet-Nederlands; aan dat niet-Nederlandse kapitaal hadden Britten en Amerikanen het grootste aandeel, vooral door beleggingen in de aardolie-industrie. Al die cijfers geven wij onder voorbehoud: het Indische gouvernement had van de belegde kapitalen geen volledig overzicht. Tekenend is het dat D. H. Burger in zijn staat van de Nederlandse beleggingen in de verschillende sectoren van het Indische bedrijfsleven tot twee opstellingen kwam¹ die een onderling verschil vertoonden van niet minder dan f 950 mln; met zijn hoogste schattingen kwam hij op een totaal van f 3½ miljard.²

¹ D. H. Burger: *Sociologisch-economische geschiedenis van Indonesia*, dl. II, p. 86. ² Ondernemingscultures f 1 400 mln; mijnbouw f 600 mln; particuliere spoorwegen f 400 mln; bankwezen f 200 mln; groothandel f 200 mln; kleinhandel en nijverheid f 300 mln; scheepvaart f 400 mln.